

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

4
194

N

85

N° 5633

REDEVOERING

OVER

194/85

HET ONGEGRONDE DER VOORORDEELEN TEGEN DE NEDERLANDSCHE TAAL.

GEHOUDEN, TER GELEGENHEID VAN DE PLEGTIGE
PRIJSUITDEELING AAN DE KWEEKELINGEN VAN
HET KONINKLIJK ATHENAEUM TE BRUGGE,
DEN 30sten VAN OOGSTMAAND 1821;

DOOR

P. VAN GENABETH.

TE ROTTERDAM, BIJ
J. IMMERZEEL, JUNIOR.

1821.

Sommigen willen wel de waarheid *zien*; maar zeldzaam is de mensch die gedoogen wil, dat men ze hem *vertoone*.

---

*Elk ding moet zich door zichzelf
aanbevelen. Indien het nogtans een ge-
bruik, of misschien ook eene wet is,
om niets zonder eene voorrede in het
licht te geven, dan heb ik slechts met
een paar woorden aan te merken, dat
niet het vergezochte, maar wel het
nabijgelegene de keuze van mijn onder-
werp bepaalde: en hiermede geef ik
deze mijne redevoering, op menigvuldige
aan-*

*aanvrage, ter perse. Velen moge zij
mishagen; doch waarheid is en blijft
toch altijd waarheid.*

P. VAN G.

WEL-

WELEDELE HEEREN!

**EN GIJ ALLEN, DIE DEZE PLEGTIG-
HEID MET UWE TEGENWOORDIGHEID
VEREERT!**

VEEL GEËERDE TOEHOORDERS!

Dat de vooroordeelen ten allen tijde de goede instellingen, en voor den mensch nuttige voortbrengselen hebben tegengewerkt, zal wel niemand in twijfel trekken, zelfs niet diegenen, welke nog hedentendage met dezelve behebt zijn. — Vele voorbeelden zouden wij, tot bevestiging dezer waarheid, kunnen aanhalen, indien ik niet vreesde dat mijne [redevoering de grenzen overschrijden, en in eene verhandeling veranderen zou (1). Het zoude ons doen zien dat, hoe sterk de vooroordeelen ook zijn mogen, zij echter niet bestand zijn tegen den magtigen arm
des

des tijds, die ze voor en na te onderbrengt. Het zoude ons ook doen zien dat degenen, die dezelve op eene slaafsche wijze aankleefden, zich naderhand over hunne zwakheid, (zoo niet eigenzinnigheid) beklaagd hebben.

Indien echter de mensch zichzelf vraagde wat *vooordeel* zeggen wil, en deze vraag naar behooren onderzocht, zoude hij, in de eerste plaats, bevinden dat hetzelfde niet anders beteekent dan een ongegrond oordeel, eene dwaze vooronderstelling of vooringenomenheid; of liever, een oordeel, hetwelk men velt vóór dat men alles onderzocht heeft; terwijl hij, in het tweede geval, de schadelijke gevolgen daarvan inziende, zich alzoo wachten zou om aan ligte oordeelvellingen gehoor te geven. Een bevooroordeeld mensch is dus iemand, welke zonder kennis van zaken durft oordeelen, en schier alles naklapt wat hem door een' tegenstrevenden geest in den mond gelegd wordt, die, hoezeer ook van de waarheid overtuigd, echter uit eene soort van eigenzinnigheid, of uit eigenbelang, zulke zwakke menschen noodig heeft om zijn oogmerk te bereiken.

Uit

Uit het eene en andere besluite men echter niet, dat wij al wat nieuw is blindelijk moeten volgen. Neen, de natuur heeft ons met verstand en oordeel begaafd, om alles te onderzoeken en te doorgronden, waartoe de rede ons hare behulpzame hand biedt. Vindt men zich tot deze navorschingen te zwak, dan verlaat men zich op de ondervinding van die mannen, welke, zonder met vooroordeelen behebt te zijn, door hunne kunde en geleerdheid, het vertrouwen der Maatschappij, en in dezelve een' eervolken stand verkregen hebben. — Zoo ziet men ook, en dit is zeer natuurlijk, dat alle nieuwe instellingen met vooroordeelen te kampen hebben. Men wijkt niet gaarne van de oude af, vóór dat men wete of de nieuwe beter zijn. Doch wanneer iemand van het goede derzelve overtuigd is; wanneer hij het nut ervan gezien en ondervonden heeft, en *nog* blind is voor de waarheid, dan kan men van zulk een' niet zeggen dat hij bevooroordeeld, maar dat hij koppig of eigenzinnig is; en daarbij dikwijls de verwaandheid heeft om, op losse gronden, te beweren dat het zijne, hoe gebrekkig hetzelfde ook zijn moge, altijd beter is dan het andere. Zoo

Zoo is het gelegen met alle nieuwe uitvindingen; zoo is het met het oprigten van Maatschappijen (2) en Genootschappen; zoo is het ook met de invoering op de scholen van nieuwe en verbeterde leerwijzen; en zoo is het eindelijk met de aankweeking der volkstaal en letterkunde, welke laatste mij genoegzame stoffe oplevert om, onder inwachting uwer toegevendheid, te kunnen spreken: *over het ongegronde der vooroordeelen tegen de Nederlandsche taal*; terwijl ik, G. T. H., u tevens verzoeke, van mij wel verder met uwe aandacht te willen vereeren.

Veel, zeer veel is er reeds tegen het woord volks- of nationale taal ingebracht. De eene beweert dat het fransch, de andere dat het vlaamsch of hollandsch (deze zijn bij mij ééne en dezelfde) de algemeene landtaal is. Het is waar dat de fransche taal veel gebruikt en gesproken wordt; doch waar? Immers alleen in de Waalsche provincien, en verder bij den beschaafden man, welke ook te glijker tijd andere vreemde talen leert

leert en spreekt; want de vaderlandsche taal wordt in de Brabandsche en Vlaamsche streken, vooral in de burger- en lagere volksklasse meer gesproken dan het fransch; en men zal toch niet durven staande houden, dat de welopgevoede of hooge volksklasse het grootste gedeelte der natie uitmaakt. Vermits nu de beide groote deelen van het land, even als onder Keizer *KAREL den Vijfden*, weder tot één Rijk vereenigd zijn, zoo blijkt het vanzelve dat de Nederlandsche taal de algemeene volkstaal is; want in de Noordelijke provincien is de Fransche taal in het geheel niet in gebruik; men spreekt en schrijft dezelve dan alleen, wanneer de belangen van den koophandel zulks vorderen; en zoo is het ook aldaar ten aanzien van alle andere talen. — Bijgevolg, wanneer van de *achttien* provincien, die het Koninkrijk uitmaken, er in *veertien* ééne en dezelfde taal gesproken wordt, dan zal men toch niet meer durven beweren, dat de Fransche taal de algemeene volkstaal is. En, indien men van de *zes* overige gewesten nog *dat* gedeelte van het Groot Hertogdom Luxemburg aftrekt, waar de Hoogduitsche taal gesproken

en

en geschreven wordt, als ook die steden van Zuidbrabant, waar het zoogenaamde Vlaamsch in gebruik is, wat blijft er dan over?... Immers weinig of niets. In dit opzigt, G. T. H., zouden wij de Fransche taal als eene plant kunnen beschouwen, welke, niettegenstaande eene proefneming van meer dan dertig jaren, op vreemden bodem niet tieren wil; althans die vruchten niet voortbrengt, welke men van den natuurlijken vaderlandschen grond verwachten kan. — Daarom is het voor de bewoners dier overige gewesten van het meeste belang, om de taal te leeren, welke door het grootste gedeelte van het volk gesproken wordt.

Indien het nu genoegzaam gebleken is, dat de Nederlandsche taal, de algemeene spraak van het volk is, dan zullen wij ook onderzoeken of Vlaamsch en Hollandsch twee onderscheidene talen zijn. De eerste vraag, die wij doen moeten, is deze: *of wij elkan-*
der verstaan, wanneer wij te zamen spre-
ken? Hierop zult gij toch geen ontkennend antwoord kunnen geven. Levert zulks dan niet het sprekendste bewijs op, dat wij ééne

en

en dezelfde taal hebben? Wilt men meer bewijzen, men raadplege de gedenkstukken van MAERLANT EN MELIS STOKE, wier geschriften in de dertiende eeuw het licht zagen, toen de Nederlandsche taal grootendeels in hare oorspronkelijke zuiverheid gesproken werd. Men vergelijk ook de schrijvers van latere eeuwen; onder anderen de werken van den Nederlandschen TACITUS, den onsterfelijken drossaard MOOFT, aan wien, in de zeventiende eeuw, zekere broeder GABRIEL, een geleerd *Capucyn* te *Leuven*, zelf eenen brief schreef, waarin hij hem, met het schrijven der Nederlandsche Historien, veel geluks wenschte; daarbij volgende, dat hij zoo wel als de Hooggeleerde en wijdberoemde ERYCIUS RUTEANUS, Professor te *Leuven*, en Historieschrijver des Konings van *Spanje*, zonder vleijerij beleed, nooit eenige boeken in onze moedertaal gezien of gelezen te hebben, die hem zoo *wel* bevielen; en waarin de Nederduitsche spraak, van alle uitheemsche woorden ten uiterste gezuiverd was (3).

Dit schrijven van twee Brabandsche geleerden

den aan een' Hollandschen letterkundigen geeft ons weder het overtuigendste bewijs, dat Vlaamsch en Hollandsch wel dégehijk ééne en dezelfde taal is. En, indien evenwel de Vlamingen van onzen tijd de schriften van MOOFT zouden inzien, het is zeker dat zij zeggen zouden, niets van dezelve te kunnen verstaan; de stijl van voordragt zoude voor hen te hoogdravend wezen! — Zoo is het ook gelegen met de werken van den grooten VONDEL, welke te regt de Prins der Nederlandsche dichters van zijne eeuw mag genoemd worden. Maar de eerbiedwaardige volksdichter, welke ons het meest van de waarheid kan overtuigen, is vader CATS. Immers van den noordelijksten uithoek tot aan de zuidelijkste streken des koninkrijks, waar de Nederlandsche taal nog aanwezig is, wordt hij begrepen. Jong en oud, geleerd en ongelcerd, allen verstaan, zonder moeite, hetgeen die zelfde CATS geschreven heeft. Ook hij, G. T. H., was een Hollander, wiens zedekundige werken, door onze voorvaderen, als het handboek der jeugd beschouwd, en wiens lessen van wijsheid toen nog algemeen opgevolgd werden!

Dan,

Dan, men geeft voor, dat niet alleen de spelling, maar zelfs de taal veranderd is; dat men de tegenwoordige Hollandsche schrijvers niet verstaan kan; dat men vreemde woorden gebruikt, en daarom het Vlaamsch beter is (+); dat bovendien de Nederlandsche taal niet nuttig is om te leeren, aangezien zij buiten het land niet gesproken of verstaan wordt; en dat... Maar, G. T. H., hier moet ik ophouden; want het bestek mijner redevoering laat niet toe, alle die gezegden aan te halen, welke door de vooroordeelen te weeg gebragt worden, en dit zoude u ook vervelen. Wij zullen dus trachten, alleen de aangehaalde zoo veel mogelijk op eene duidelijke wijze te wederleggen.

Men zegt dat de spelling en taal veranderingen ondergaan hebben. Dit is zeer natuurlijk. Toen, na de afzwering van FILIPS den tweeden, de Hollanders van deze gewesten afgescheiden waren, en gedurende *twee en eene halve* eeuw op zichzelf een bijzonder volk uitmaakten, hebben zij niet stil gezeten, om den roem hunner onafhankelijkheid

heid te handhaven. De volkstaal werd bij die gelegenheid aanmerkelijk beoefend en aangekweekt. Zij steeg tot eene hoogte, waarop zij nog nooit geweest was; terwijl de Vlamingen en Brabanders nog langen tijd onder het slaafsche juk van Spanje gebukt gingen, en paderhand door verscheidene vreemde vorsten geregeerd werden; waardoor de taal in deze streken verwaarloosd werd, en waartoe de laatste dertig jaren niet weinig hebben bijgebracht. —

Immers, het Vlaamsch, dat vele lieden tegenwoordig schrijven, gelijk ook niet meer naar het oude Vlaamsch; het gelijk in vorm volkomen naar het Fransch; alleen de uitspraak van taal doet het onderscheid gelyaar worden. — Is het dan geene dwaasheid te willen vorderen, dat de Hollanders zouden schrijven gelijk thans de meeste Vlamingen en Brabanders doen? En zouden zij dan niet, ten opzichte der taal, twee honderd jaren moeten terug keeren? Daar, integendeel, de bewoners dezer gewesten reuzenschreden zouden doen, bijaldien zij aannamen hetgeen de Hollanders, gedurende al die tijd,

tijd, ten dezen aanzien verbeterd hebben.

Men geeft voor, dat men de hedendaagsche Hollandsche schrijvers niet verstaan kan. Maar is de oorzaak daarvan aan de Hollanders toe te schrijven? Immers neen. Indien men in deze landen de Nederduitsche taal niet verwaarloosd had, zoude men zoo niet kunnen spreken. Doch vragen wij eens aan eenen WILLEMS en meer anderen, welke zich, sedert korten tijd, op hunne moedertaal toegelegd hebben, of zij de Hollandsche werken niet verstaan? Zoude, bijv., een Franschman, die zijne taal niet geleerd heeft, het Fransch wel verstaan? Het spreekt van zelve, dat het woord *verstaan* hier in den zin genomen wordt ten aanzien van schrijvers, welke zich, door hunne schriften, eenen weg tot de onsterfelijkheid gebaad hebben; en dus niet de spraak, die wij dagelijks in den omgang gebruiken. —

Wat het gebruik van vreemde of bastaardwoorden betreft, moeten wij zeggen, dat zulks zeer oud is; en reeds een' aanyang nam toen de Grafelijke regering in het Bourgon-

gondische huis overging. De Vlamingen ondergingen bij die gelegenheid hetzelfde lot als de Hollanders. Sedert dien tijd hebben wel eenige geleerden, als: COORNHERT, SPIEGHEL, VISSCHER, maar / vooral HOOFT, DE GROOT, en BRANDT zich de moeite gegeven, om de taal van bastaardwoorden te zuiveren, doch zij zijn hierin nooit volkomen geslaagd: het gebruik had ze reeds te veel gewettigd. Eene te groote zuivering zoude, in onze dagen, gevaarlijk zijn; er zoude een misverstand uit kunnen ontstaan, en om die reden worden zulke woorden, in openbare zaken, nog noodig geoordeeld. Echter zal men dezelve bij de nette schrijvers niet aantreffen, wier lofwaardig voorbeeld ook in dat opzigt verdient nagevolgd te worden. —

Men zegge derhalve niet, dat het Vlaamsch beter is dan het Hollandsch, — dit is een vooroordeel — want in den beschaafden stand spreekt men weinige Vlaamsche woorden, waar niet *één* vreemd woord onder komt; terwijl men tot eere van den eenvoudigen en nuttigen landman zeggen kan, dat hij zijne moedertaal beter en zuiverder spreekt, dan
me-

menige welopgevoede stedeling! (5).

Indien, echter, de vooroordeelen nog staande houden, dat de Hollandsche en Vlaamsche spraak, in weerwil der bewijzen, twee onderscheidene talen zijn, dan nog zoude men dezelve als zusters kunnen beschouwen, die op het naauwste met elkander verwant zijn, en van welke de eerste eene meer beschaafde opvoeding genoten heeft. Zij hebben niettemin eenen gelijken overvloed van rijkdom. Zij behoeven niets aan anderen te ontleenen. Al wat zij overnemen doen zij uit weelde, terwijl de Franschen en Engelschen zulks doen uit armoede. —

Thans, G. T.H., zijn wij genaderd ter beantwoording van een punt, hetwelk alle ouders en opvoeders het meest betreft, en dat ons tevens eene ruwe schets van onze letterkunde zal opleveren. — Men beweert, dat de Nederlandsche taal buiten het land nergens gesproken wordt, en daarom niet nuttig is om te leeren. Hierop moeten wij, in de eerste plaats, antwoorden, dat onze taal niet alleen in de Oost- en Westindiën, maar zelfs *nog* aan de

2. *Kaap*

Kaap de Goede Hoop in gebruik is, en door den tijd zich verder verspreiden kan.

(6) — Verder vragen wij, of de oorzaak daarvan niet gelegen is, in den kleinen omvang van grondgebied; en of het niet onze eigene schuld is, dat de Nederlandsche taal elders in Europa zoo weinig gekend is? Immers ja; want door eene te verregaande inschikkelijkheid onzer landgenooten in het beoefenen van vreemde talen, besparen zij aan den buitenlander de moeite om de onze te leeren. — Maar welk regtschappen mensch zal durven zeggen, dat deze of gene wetenschap nutteloos is voor zijne kinderen; vooral wanneer zij in de gelegenheid zijn om dezelve te kunnen leeren? Dwaze ouders! omdat *gij* met vooroordeelen behebt zijt, daarom moet *gij* uwe kinderen berooven van hetgeen hun, in een volgenden leeftijd dienstig en nuttig kan zijn! — Neen! ik kan niet gelooven, dat er onder u zulke ouders zijn, die aan hun geliefd kroost te kort willen doen. — Immers al wat wij onzen kinderen, tot hun geluk, kunnen mede geven, is de wetenschap. De rijkdommen zijn vergankelijk, maar deze niet. — En hoe zoude het u smaken, wanneer *gij* op

op uwe grijze dagen de verwijtingen uwer kinderen moest hooren, dat gij hun, door uwe vooroordeelen, door uw toedoën, de gelegenheid ontnomen hebt, om te leeren wat tot hun geluk konde dienen?... Verre weg van mij die gedachte, — het moet gruwelijk — het moet hartverscheurend zijn! — Laat u dus door den schijn van anderen niet verblinden. Laat u niet medeslepen wanneer zij u het een of ander nuttig voornemen afraden; want, door wangunst gedreven, beoogen zij niets anders dan om u en uwe kinderen te bederven!

Eindelijk, G. T. H., blijft ons nog over, om kortelijk te onderzoeken, of de Nederlandsche taal alléén om hare kunstgewrochten, niet verdient gekend en beoefend te worden. — Niets toch is den onverbasterden mensch dierbaarder dan zijn Vaderland en deszelfs voortbrengselen. Indien echter deze voortbrengselen, ofschoon door de natuur gevormd, niet door de handen van den fabrikant beschaafd en gepolijst werden, zouden zij niemands bewondering afpersen. Even zoo is het gelegen met de taal. Hoe
rijk

rijk en schoon zij ook wezen moge, indien het haar aan sieraden ontbreekt, mist zij de gelegenheid om een ieders aandacht tot zich te trekken. —

In geen land (de uitgestrektheid van grond in aanmerking genomen) zal men zoo vele oorspronkelijke vernuften aantreffen, als in het onze. De vreemde volken mogen zich vrij op hunne Dichters en Redenaars beroemen. Niemand zal hun dat regt betwisten. Maar wie verdient het meest bewonderd en gehuldigd te worden? Zij, die in evenredigheid van twintig millioen zielen, slechts met weinige kunststukken pronken, of zij, welke, drie vierden minder in bevolking, zich op een aantal schrandere geesten verheffen kunnen?

Ja, G. T. H., ons nederig plekje gronds, door der voorvaderen nijverheid aan de baren ontwoekerd, uit slijk en moerassen in bloeiende landdouwen herschaps, bezit de lettervruchten van mannen, die hunnen tijd en *nog*, als flonkersterren bij stille nachten,
door

door hunnen zilveren glans, de schepping
verfraaijen en verlichten.

Is het noodig den voortreffelijken **HOOF**
te noemen? Hij, die het waagde de taal te
hervormen, en die met **VONDEL**, het puik
der Dichters, op eigen Nederduitschen trant
de citer snaarde, toen Duitschland en de
Britten nog van eene dikke duisternis omge-
ven waren, en Frankrijk zich op geenen
CORNEILLE verheffen konde. — Niet minder
trotsch zijn wij op onzen onsterfelijken **DE**
GROOT, wiens schitterende geleerdheid door
geheel Europa bewonderd werd, en die zijne
moedertaal niet weinig tot luister verstrekte.
En wie kent niet den lievelingschrijver van
het volk, den bevalligen, zedigen en leer-
zamen **CATS**? Vaak mogt hij door een' ver-
basterden smaak miskend worden; doch hij
heeft zich door zijne eigene werken eene
gedenkzuil gesticht, welke een dankbaar na-
geslacht altijd zal weten te eerbiedigen.
Ook op u, **CONSTANTYN HUIGHENS**† verheft zich
ons kleine Nederland. Niet alleen als staats-
man en geheimschrijver van drie achtereen-
volgende Prinsen van Oranje, welke hij met
zij-

zijnen raad ondersteunde, maar ook als geleerde en bijzonder als dichter, blinkt zijn naam in gouden letteren.

Vergunde mij de tijd, u verder in den tempel der Nederlandsche letterkunde rond te leiden, dan zoudt gij de talrijke menigte onzer Vaderlandsche Dichters bewonderen, JONCTYS en DE DEKKER, POOT en ANTONIDES, de VAN HARENS en HOOGVLIET, SMITS en VAN WINTER, BAKKER en VAN MERKEN, VAN ALPHEN, BELLAMY en NIEUWLAND, maar vooral BILDERDIJK en deszelfs Gade, FEITH en VAN HALL, de KLIJNEN en HELMERS, LOOSJES en LOOTS, SIMONS en SPANDAW, TOLLENS en KINKER, WISELIUS, 's GRAVENWEERT en meer andere edele vernuften zouden u, als om strijd, de schoonste en welriekendste bloemen aanbieden.

VAN DER PALM en KINKER, BORGER en KIST, VAN HALL en KANTELAAR, VAN SWINDEN en KEMPER, SIEGENBEEK en SCHRANT, en meer andere Vaderlandsche sieraden, welke het voetspoor van *Demosthenes* en *Cicero* drukken, zouden u door hunne welsprekendheid overtuigen.

HOOFT

HOOFT en BRANDT, WAGENAAR en STYL, BOSSCHA en SCHELTEMA, VAN KAMPEN en STUART zouden, als geschiedschrijvers, u op eenen wijsgeerigen toon de gebeurtenissen van het Vaderland voorhouden, en u tevens doen zien dat de Nederlanders niet alleen in kunsten en wetenschappen, maar ook in deugd en heldenmoed, nooit voor andere volken behoeften te wijken.

Indien, niettegenstaande dat alles, de vooroordeelen nu nog staande houden, dat het Vlaamsch eene bijzondere taal, en beter dan het Hollandsch is, waar is dan de Vlaamsche letterkunde? Waar zijn dan de Dichters en Redenaars, op welke de zoogenaamde Vlaamsche taal sedert twee eeuwen kan roemen? Waar zijn dan die mannen, welke zij met een' BOILEAU, CORNEILLE en RACINE bij de Franschen, met een' MILTON, POPE en THOMSON onder Engelschen, en met een' GÖTTE, KLOPSTOCK en WIELAND bij de Duitschers vergeleken kan? Immers, zonder die voortbrengselen, blijft de taal een dor gewas, hetwelk door den reiziger of wandelaar ongeacht wordt voorbijgegaan.

Neen!

Neen! dulden wij niet langer, dat onkundige vreemdelingen onze dierbare moedertaal aanranden. Laten wij, met verwerping van alle vooroordeelen, de schandvlek uitwischen, waarmede zij dezelve bezoedeld hebben. Doen wij hen blozen door hare kunstgewrochten, op welke wij allen, als één volk, ons mogen beroemen. Dat wij haar dan niet langer aan de beoefening eener vreemde spraak opofferen, want zij bezit te veel innerlijke waarde om niet gekend te worden. Laten wij het lofwaardig voorbeeld der Duitschers, Franschen en andere volken, in het aankweeken der landtaal, navolgen. Zij toch verschillen, in iedere landstreek, van tongval of *dialect*, doch schrijven niet te min ééne en dezelfde taal. — Vlaamsch en Hollandsch, gelijk Zeeuwsch en Brabandsch, zijn slechts benamingen ter onderscheiding van de gewesten des Rijks, en hebben niets gemeens met de beoefening der taal.

Niet voor ons, maar voor het geluk onzer kinderen, voor het welzijn van het opkomende geslacht, moeten wij arbeiden. Eenheid in taal, — broederlijke vereeniging, ziet daar
wat

wat wij moeten beoogen! Ja, ik zie het, dat vaderlandsliefde u nog bezielt, dat gij alles wat vaderlandseh is, zult eerbiedigen, en dat gij vooral krachtdadig zult medewerken ter bevestiging van den roem onzer Nederlandsche letterkunde!

Jonge kweekelingen! Edele spruiten eens ouden stams! Gij, die gedurende het afgelopen jaar getoond hebt uwe moedertaal te beoefenen; gij, die, in hare beoefening, om den lauwer gestreden hebt, gaat voort in den weg, dien gij zijt ingeslagen! Laat het erfgoed uwer voorvaderen u altijd dierbaar zijn. Zij beminden boven alles hunne moedertaal en hun vaderland. Geen valsche schijn van klatergoud konde hen bekoren. Rustig en moedig, verstieten zij alle vreemde vleijerij. Geen arglistige Spanjaard kon den edelen Nederlander overhalen om zijn vaderland te verraden. Moedig getroostten zij zich alle boosheid van ALBA en zijne aanhangers. Alles offerden zij op om hun vaderland van de dwijn-

dwingelandij te verlossen. Wie kan, zonder aandoening, de droevige gevallen van de graven VAN EGMOND EN HOORNE lezen, welke, met zoo veel anderen, het slagtoffer hunner vaderlandsliefde geworden zijn? Wien klopt het hart niet, als hij den lieveling van KAREL *der vijfden*, den edelen WILLEM VAN NASSAU, hoort noemen, welke alles voor zijn vaderland veild had? En wie is thans de man, die u beschermt? Is het niet hetzelfde Nederlandsche bloed? Is het niet de waardige afstammeling van den grooten NASSAU? Dat deze naam u altijd dierbaar zij! Aan het doorluchtige huis van Oranje; aan den Vorst, welke ons bestuurt, zijn wij onze vrijheid en de herstelling onzer lang verdrukte moedertaal verschuldigd.

Dankt derhalve Z. M. voor Hoogstdezelfs vaderlijke zorgen! Dankt, inzonderheid, het edel Hoofd dezer Provincie! Dankt ook den achtbaren Burgervader dezer Stad, onder wiens beleid in dit gesticht, een bijzondere leerstoel voor de moedertaal is opgericht. Dankt hen allen, welke, als echte Nederlanders, niet in schijn, maar met hart en ziel medewerken tot *h.*s. Konings heilzame oogmerken! Maar

voor-

vooral, houdt de taal uwer vaderen in waarde. Door zulks niet te doen, zoudt gij en uw Vorst en ons allen, ondankbaarheid betoonen. Bedenkt slechts dat zij, die hunne moedertaal verachten, en het vreemde op eene slaafsche wijze aankleven, ook in staat zijn, om hun Vorst en vaderland te verraden!

Houdt ook steeds de deugd voor ooggen; want met deze moeten wij onze loopbaan intreden. Herinnert u onze aangename gesprekken. Herinnert u, dat een MARCELLUS twee tempels liet oprigten, de een aan de deugd, en de andere der eere toegewijd; dat men, om tot den tempel der eere te komen, eerst den tempel der deugd moest doorgaan. Blijft dan in uw besluit volharden; weest de vreugde uwer ouders, en geeft steeds anderen het voorbeeld van deugd en braafheid. Toont gij allen, dat gij ook eens, Nederlanders wilt worden, hoedanige uwe groote vaderen waren; dat gij hunnen roem kunt handhaven, en denzelven overbrengen tot de laatste nakomelingschap!

Ten

Ten slotte, roep ik met den verdienstelijken
VAN SOMEREN uit :

Op dan, o kroost der dapp're Belgen!

Wat mart gij? leert uw' eigen' taal.

Vangt aan, wat vreemd is, uit te delgen,

Ziet daar uw schoonste zegepraal!

De taal, die zalige ouders spraken,

Zal die een deugdzaam kind verzaken?

Neen Broeders! Landgenooten! neen!

Reeds snoeren ons de hechtste banden,

Spreekt slechts de taal der Nederlanden,

En niets rukt ooit dien band van een!

Op dan, o Ed'le kunstgenooten!

Bouwt Neêrlands taal met moed en kracht.

De zangen, uit uw borst gevloten,

Vergaan niet in der eeuwen nacht.

Neen! dankbaar zal, nog lang na dezen,

Uw nakroost eens die zangen lezen,

Wijl nog hun borst als de uwe brandt,

En de eigen zucht, die ons doet blaken,

Zal dan nog, luid, hun boezem slaken:

« Lang leef de taal van Nederland! »

AAN-

AANTEKENINGEN.

1. (*bladz. 5*). Wie kent niet het zoo algemeen verspreid en nuttig aardgewas, hetwelk dagelijks door miljoenen van menschen tot een heilzaam voedsel gebruikt wordt? Immers jong en oud, rijk en arm, allen zegenen die gave des Hemels! En dit weldadig geschenk van den Schepper werd evenwel langen tijd, door de vooroordeelen, met een versmadend oog als eene slechte kost aangezien. In den jare 1565 door *Hankings* van Amerika naar Europa overgebracht, en het allereerst in Ierland, vervolgens in Engeland, Nederland, Frankrijk, Duitschland en Zwitserland aangekweekt, werd deze zoo geliefkoosde aardvrucht eerst in het midden der achttiende eeuw, in alle standen als eene dierbare spijs voorgezet. Zoo lang werkte dus ook hierop de magt des vooroordeels!

Een ander, maar in onze dagen niet minder belangrijk voorbeeld is de pokinenting of *vaccine*. Hoe is het mogelijk, dat in eene eeuw als de tegenwoordige, de vooroordeelen ook hierop hunnen invloed uitoefenen! Men sluit niet alleen zijne oogen voor het gezond verstand, maar men beledigt zelfs de Goddelijke Majesteit, naardien het Opperwezen aan den sterveling het zuiver oordeel geschonken, en der natuur hare regten gegeven heeft

heeft, om den mensch het ware en goede aan te duiden; waarvoor het ondankbare schepsel, met vooroordeelen behebt, de goedheid van het Opperwezen miskent; en volhardt, zich blind te houden, daar hij klaar ziet, dat het de wil zijns Scheppers is. Maar dezulke ontvangen dan de straffe des Hemels, wanneer hunne teedere en geliefde spruiten misvormd, en het meeste deel het slagtoffer worden eener verpielende kinderziekte, welke, om uit te roeijen, het den onsterfelijken *Doctor JENNER* alleen vergund was, het heilzame middel daarvoor aan de wereld bekend te maken. — En wanneer onze dierbare paanden, door die verderfelijke ziekte aangetast, van gelaat geschonden, of het slagtoffer geworden zijn, dan verscheurt zich het ouderlijke hart, dan doet men elkander bittere verwijtingen, en gevoelt men berouw over zijne dwaling, waartoe de vooroordeelen aanleiding gegeven hebben; maar dan ook, helaas! is het te laat, en onze verliezen zijn onherstelbaar!

2. (*blad. 7*). Geene maatschappij heeft misschien meer met de vooroordeelen te worstelen gehad dan die *tot nut van 't algemeen*. Evenwel bestaat zij reeds zes en dertig jaren, en is sedert hare oprigting merkelyk aangegroeid. Het nut dat zij in dien tijd gesticht heeft, is onbegrijpelyk veel. Een geheel verbeterd lager onderwijs, hetwelk door den buitenlander benijd wordt, hebben de noordelijke provincien aan haar te danken. Eene menigte andere nuttige inrigtingen, als het daatstellen van spaarbanken, volksbibliotheken, kweekscholen
- ter

ter vorming van onderwijzers, enz. enz. zijn uit haar geboren geworden.

Evenwel wordt de uitbreiding dier nuttige maatschappij, in de zuidelijke gewesten des Rijks, nog tegengewerkt, hetgeen alleen aan vooroordeel en onkunde moet toegeschreven worden. — Ook kan men niet ontveinzen, dat de uitgave, in vroeger dagen, van een, tegen den R. K. Godsdienst, strijdig werk, daartoe, zelfs in de noordelijke provincien, veel heeft bijgebracht. Doch door het wijs beleid van Hoofdbestuurderen, en door bijzondere medewerking van den Wel Eerwaarden en Hooggeleerden Heer J. M. SCHRANT, R. K. P. is zulks, sedert lang, uit den weg geruimd.

Gebeurt het al eens, dat er in een genootschap tegenstrijdige zaken gebeurd zijn, dan neg is dit geene reden om daarom eene geheele maatschappij te lasteren en te verachten. Is het, bijv., de schuld van het Kristendom, dat er slechte kristenen zijn? Moet men het aan den Vorst en Staat, wijten, wanneer er onder het volk wederspannige onderdanen gevonden worden!....

Gewaagden wij hier van de Maatschappij: *tot nut van 't algemeen*, niet minder verdient hare zuster, de Maatschappij van *weldadigheid*, onze hoogachting en bijzondere opmerking: zij toch gaat met een gelukkig gevolg voort, om de ruwe heidegronden, in ons vaderland, bij wijze van *kolonisatie* of volkplanting, te bebouwen, en daardoor aan de behoeftigen arbeid te verschaffen; om, zoo doende, dezelve weder in den burgerkring op te nemen, waaruit zij als verbannen schenen;

naar-

maardien zij in den diepsten afgrond van schamele armoede gedompeld waren. Het zij genoeg de *kolonie Frederiksoord* te noemen. — Deze Maatschappij, door menschlievendheid aangespoord, neemt de noodlijdenden in haren koesterenden schoot op, — groeit gelijk een statige boom, die zijne takken wijd en zijd uitspreidt, om den dorstigen wandelaar zijne verkwikkende vruchten mildelijk aan te bieden. De vooroordeelen mogen beide, op sommige plaatsen, nog tegenwerken; doch de grijze God des tijds zal ze ter neder-vellen en de menschheid zegevieren!

3. (*bladz. 11*). *Brandt*, leven van *Hooft*, (te vinden vóór het eerste deel van *P. C. Hoofts Nederl. Historien*, *bladz. LI* en vervolg.)

4. (*bladz. 13*). Wat zal men zeggen van diegenen, welke, door de vooroordeelen medegesleept, beweren dat het Hollandsch een *gestolen* Vlaamsch is! Zouden dezulke wel een antwoord verdienen? Of zoude men hun wederkeerig moeten verwijten, dat het Vlaamsch insgelijks eene *geroojde* taal is? De vreemdeling toch zal dit zeker moeten bevestigen, wanneer hij, in de laatsgenoemde, eene menigte Fransche, Engelsche, ja zelfs Latijnsche en Spaansche woorden hoort uitspreken!

5. (*bladz. 17*). Nooit toch zal men den landman hooren zeggen: 't is me MON ONKEL (*oncle*), MON PEER (*père*) en duizend andere walgelijke uitdrukkingen, die men bij den welopgevoeden stedeling

op-

opmerkt; maar in tegendeel zegt hij zeer goed: *mijn oom, vader, enz.* — Zelfs drukken de kinderen zich somtijds zeer bevallig uit. — Zoo hoorde ik onlangs een meisje, hetwelk een *kapelletje* (*) gevangen had, op eene *arkadische* wijze, zeer liefelijk zeggen: » *ik heb hem in mijn doosetje.* »

Ik hoop eerlang in staat te zijn, om eene bijzondere verhandeling over de zachtheid en bevaligheid onzer tale, in het licht te geven, waarbij het geenszins aan dergelijke opmerkingen zal mangelen. —

6, (*btadz.* 18). Il parait depuis quelque tems, au Cap de bonne Esperance, deux journaux, l'un en hollandais, l'autre en anglais. Le premier a pour titre: *Kaapstadsche courant, en Afrikaansche berigter*; l'autre *the Captown gazette, and African advertiser*. (Zie: Journal de Gand, artikel Frankrijk. Parijs, 7 September 1821).

Dit geeft een klaar bewijs, dat, niettegenstaande de *Kaap*, sedert lang aan de Engelschen behoort, de Nederduitsche taal aldaar niet te min onderhouden en beoefend wordt. Er bestaat ook eene afdeling der Maatschappij: *tot nut van 't algemeen*. Immers diende men in aanmerking te nemen, dat

het

(*) Bij KILIAEN: *kappelleken* (papilio), en dus een oud Nederduitsch woord. Thans schijnt het in Vlaanderen door het verachtelijke woord *mot* of *motte* (tinea, blatta), algemeen vervangen te zijn; want het woord *kapelletje* (immers een onschadelijk diertje) is bij zeer velen onbekend.

A A N T E E K E N I N G E N .

het aldaar een opkomend geslacht is; dat de tegenwoordige bewoners, meest van Nederlanders voortgebracht, inboorlingen zijn; en men dus niet zeggen kan, dat het eene *kolonie* is, naar welke de Nederlanders zich *onlangs* begeven hebben. — Indien zij zich echter overal zouden verspreiden, het is zeker, dat de taal te gelijker tijd zoude uitgebreid worden. De Fransche taal toch zoude nooit zulke vorderingen gemaakt hebben, indien de Franschen zelve, door hunne krijgsverrigtingen en overwinningen, gedurende vijf en twintig jaren, zich niet overal genesteld hadden. Even zoo is het gelegen met de Engelsche taal, welke in Noord Amerika het meest gesproken wordt.

TE 'S GRAVENHAGE,
TER BOEKDRUKKERIJ VAN DE GEBR. GIUNTA D'ALBANI.
